

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра цивільно-правових дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан юридичного факультету

Віталій СЕРЬОГІН

«31» *серпня* 2023р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПОРІВНЯЛЬНЕ МЕДИЧНЕ ПРАВО

- рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)
- галузь знань - 29 Міжнародні відносини
- спеціальність - 293 Міжнародне право
- освітня програма - Міжнародне право
- вид дисципліни - за вибором
- факультет - юридичний

2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою юридичного факультету
31 серпня 2023 року, протокол № 1

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Савченко В.О., к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри цивільно-правових дисциплін юридичного факультету

Протокол № 14 від 26 червня 2023 року

Завідувач кафедри
цивільно-правових дисциплін

Олена УСТИМЕНКО

Програму погоджено с гарантом освітньо-професійної програми перший (бакалаврський) рівень вищої освіти за спеціальністю 293 Міжнародне право

Гарант освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
«Міжнародне право»

Ліна ФОМІНА

Програму погоджено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол від 31 серпня 2023 року, № 1

Голова науково-методичної комісії
юридичного факультету

Ганна ЗУБЕНКО

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Порівняльне медичне право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 293 Міжнародне право.

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основними положеннями медичного права різних країн, із застосуванням порівняльно-правового методу аналізу, формування навичок тлумачення та застосування загального та спеціального законодавства України та зарубіжних країн при вирішенні практичних завдань, отримання навичок порівняння національного та зарубіжного законодавства.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є формування у студентів відповідних компетентностей:

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК 9. Здатність працювати в команді

СК 7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, зокнайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право

СК 8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права

СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти

1.3. Кількість кредитів – 4 кредити

1.4. Загальна кількість годин - 120 години

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
7-й	7-й
Лекції	
32 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	4 год.
Самостійна робота, у тому числі	
56 год.	56 год.
Індивідуальне завдання	

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти мають досягти таких програмних результатів навчання:

ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел

ПРН 9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій

ПРН 13. Пояснювати характер певних подій та процесів з розумінням професійного та суспільного контексту

ПРН 21. Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Загальна частина медичного права

Тема 1. Становлення медичного законодавства в Україні та зарубіжних країнах

Історико-правовий огляд нормативного регулювання охорони здоров'я в Україні. Становлення і розвиток правового забезпечення охорони здоров'я у Польщі, Німеччині, Франції, Великій Британії та інших країнах.

Тема 2. Поняття та система медичного права в Україні та зарубіжних країнах

Поняття медичного права. Принципи медичного права. Система медичного права. Джерела медичного права. Законодавство у сфері охорони здоров'я.

Тема 3. Порівняльно-правовий аналіз поняття медичної послуги та видів медичної допомоги.

Поняття медичної послуги. Співвідношення медичної послуги та медичної допомоги. Поняття медичної допомоги. Види медичної допомоги в різних країнах.

Тема 4. Права людини у сфері охорони здоров'я: національний та міжнародний аспект.

Загальна структура і класифікація прав людини у сфері охорони здоров'я. Права людини й окремих груп населення у галузі охорони здоров'я. Порівняльно-правовий аналіз права членів сім'ї, вагітних жінок і матерів, військовослужбовців, людей похилого віку, інвалідів та осіб, що відбувають покарання в місцях позбавлення волі.

Тема 5. Правовий статус пацієнта в Україні та зарубіжних країнах.

Поняття «пацієнт» в міжнародному та національному законодавстві різних країн. Загальні права пацієнта. Права пацієнтів в окремих напрямках медичної діяльності. Права пацієнтів в сфері трансплантології. Права пацієнтів в сфері психіатрії. Права пацієнтів в сфері імунопрофілактики. Права пацієнтів в сфері попередження розповсюдження туберкульозу. Права пацієнтів в сфері попередження розповсюдження ВІЛ-інфекції. Права пацієнтів в сфері клінічних випробувань лікарських засобів. Обов'язки пацієнтів.

Тема 6. Захист прав пацієнтів: національний та міжнародний аспект.

Юридичний конфлікт як підстава для захисту прав пацієнтів. Особливість підстав виникнення юридичних конфліктів в сфері охорони здоров'я. Стадії розвитку юридичного конфлікту в сфері медичної діяльності. Досудовий рівень захисту прав пацієнтів. Особливості судового вирішення медичних конфліктів в різних країнах. Розгляд медичних конфліктів міжнародними інституціями.

Розділ 2. Особливі інститути медичного права

Тема 7. Правовий статус медичного працівника в Україні та зарубіжних країнах.

Медичний працівник як суб'єкт медичних відносин. Поняття медичного працівника. Правовий статус медичного працівника. Класифікація медичних працівників.

Цілителі як особливі суб'єкти медичних відносин.

Тема 8. Права та обов'язки медичних працівників за міжнародним та національним законодавством.

Класифікація прав медичних працівників. Права медичних працівників в Україні. Права медичних працівників у Польщі, Німеччині, Франції, Великій Британії та інших країнах. Обов'язки медичних працівників. Принципи діяльності медичних працівників.

Тема 9. Юридична відповідальність в сфері охорони здоров'я в різних правових системах.

Поняття юридичної відповідальності в сфері охорони здоров'я. Види юридичної відповідальності в сфері охорони здоров'я. Адміністративна відповідальність. Дисциплінарна відповідальність. Цивільно-правова відповідальність. Кримінальна відповідальність.

Тема 10. Правове регулювання страхової медицини в різних країнах.

Концепції страхової медицини. Стан та перспективи страхової медицини в Україні. Правове регулювання страхової медицини в у Польщі, Німеччині, Франції, Великій Британії та інших країнах.

Тема 11. Право на життя та смерть

Концепції виникнення права на життя. Порядок та принципи визначення живонародженості. Поняття та правова проблематика права на смерть. Біоетичні питання права на життя та смерть. Порядок констатації смерті. Ознаки смерті людини. Питання еутаназії.

Тема 12. Правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів

Поняття трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів Законодавство в сфері трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів. Поняття та правовий статус донора. Поняття та правовий статус реципієнта. Правові колізії в сфері трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів.

Тема 13. Правове регулювання використання репродуктивних технологій

Поняття та види репродуктивних технологій. Правове регулювання лікування безпліддя. Правове регулювання сурогатного материнства. Правове регулювання штучного переривання вагітності. Правове регулювання стерилізації.

Тема 14. Правове регулювання психіатричної допомоги

Поняття психіатричної допомоги. Порядок надання психіатричної допомоги. Добровільна та примусова психіатрична допомога. Правова відповідальність в сфері психіатричної допомоги. Права пацієнта в сфері надання психіатричної допомоги.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма навчання						заочна форма навчання					
	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л.	сем.	ла б.	ін д.	с.р.		л.	сем.	лаб.	інд.	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Загальна частина медичного права												
Тема 1. Становлення	8	2	2			4	10	1				4

медичного законодавства в Україні та зарубіжних країнах											
Тема 2. Поняття та система медичного права в Україні та зарубіжних країнах	8	2	2		4	10	1	1			4
Тема 3. Порівняльно-правовий аналіз поняття медичної послуги та видів медичної допомоги.	8	2	2		4	10	1	1			4
Тема 4. Права людини у сфері охорони здоров'я: національний та міжнародний аспект.	8	2	2		4	10	1	1			4
Тема 5. Правовий статус пацієнта в Україні та зарубіжних країнах	12	4	4		4	14	1	1			4
Тема 6. Захист прав пацієнтів: національний та міжнародний аспект.	12	4	4		4	10	1				4
Разом за розділом 1	56	16	16		24	64	6	4			24

Розділ 2. Особливі інститути медичного права											
Тема 7. Правовий статус медичного працівника в Україні та зарубіжних країнах.	8	2	2		4	12	1				4
Тема 8. Права та обов'язки медичних працівників за міжнародним та національним законодавством	8	2	2		4	14	1				4
Тема 9. Юридична відповідальність в сфері охорони здоров'я в різних правових системах.	8	2	2		4	10					4
Тема 10. Правове регулювання страхової медицини в різних країнах	8	2	2		4	10					4
Тема 11. Право на життя та смерть	8	2	2		4	10					4
Тема 12. Правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів	8	2	2		4	10					4
Тема 13. Правове регулювання використання репродуктивних технологій	8	2	2		4	10					4
Тема 14. Правове регулювання психіатричної допомоги	8	2	2		4	10					4
Разом за розділом 2	64	16	16		32	86	2				32
Усього годин	120	32	32	10	56	120	8	4		10	56

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1.	Становлення медичного законодавства в Україні та зарубіжних країнах	2
2.	Поняття та система медичного права в Україні та зарубіжних країнах	2
3.	Порівняльно-правовий аналіз поняття медичної послуги та видів медичної допомоги	2
4.	Права людини у сфері охорони здоров'я: національний та міжнародний аспект.	2
5.	Правовий статус пацієнта в Україні та зарубіжних країнах.	4
6.	Захист прав пацієнтів: національний та міжнародний аспект	4
7.	Правовий статус медичного працівника в Україні та зарубіжних країнах.	2
8.	Права та обов'язки медичних працівників за міжнародним та національним законодавством.	2
9.	Юридична відповідальність в сфері охорони здоров'я в різних правових системах	2
10.	Правове регулювання страхової медицини в різних країнах	2
11.	Право на життя та смерть	2
12.	Правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів	2
13.	Правове регулювання використання репродуктивних технологій	2
14.	Правове регулювання психіатричної допомоги	2
	Разом	32

Теми практичних занять (заочна форма навчання)

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
2.	Тема: Поняття та система медичного права в Україні та зарубіжних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	1
3.	Тема: Порівняльно-правовий аналіз поняття медичної послуги та видів медичної допомоги. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	1
4.	Тема: Права людини у сфері охорони здоров'я: національний та міжнародний аспект. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	1
5.	Тема: Правовий статус пацієнта в Україні та зарубіжних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	1
	Разом	4

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема: Становлення медичного законодавства в Україні та зарубіжних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати	4

	відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	
2.	Тема: Поняття та система медичного права в Україні та зарубіжних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
3.	Тема: Порівняльно-правовий аналіз поняття медичної послуги та видів медичної допомоги. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
4.	Тема: Права людини у сфері охорони здоров'я: національний та міжнародний аспект. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
5.	Тема: Правовий статус пацієнта в Україні та зарубіжних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
6.	Тема: Захист прав пацієнтів: національний та міжнародний аспект. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
7.	Тема: Правовий статус медичного працівника в Україні та зарубіжних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
8.	Тема: Права та обов'язки медичних працівників за міжнародним та національним законодавством. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
9.	Тема: Юридична відповідальність в сфері охорони здоров'я в різних правових системах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
10.	Тема: Правове регулювання страхової медицини в різних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
11.	Тема: Право на життя та смерть. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
12.	Тема: Правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
13.	Тема: Правове регулювання використання репродуктивних технологій. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
14.	Тема: Правове регулювання психіатричної допомоги. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
	Разом	56

Завдання для самостійної роботи (заочна форма навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема: Становлення медичного законодавства в Україні та зарубіжних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
2.	Тема: Поняття та система медичного права в Україні та зарубіжних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
3.	Тема: Порівняльно-правовий аналіз поняття медичної послуги та видів медичної допомоги. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
4.	Тема: Права людини у сфері охорони здоров'я: національний та міжнародний аспект. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
5.	Тема: Правовий статус пацієнта в Україні та зарубіжних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
6.	Тема: Захист прав пацієнтів: національний та міжнародний аспект. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
7.	Тема: Правовий статус медичного працівника в Україні та зарубіжних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
8.	Тема: Права та обов'язки медичних працівників за міжнародним та національним законодавством. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
9.	Тема: Юридична відповідальність в сфері охорони здоров'я в різних правових системах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
10.	Тема: Правове регулювання страхової медицини в різних країнах. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
11.	Тема: Право на життя та смерть. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
12.	Тема: Правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4
13.	Тема: Правове регулювання використання репродуктивних технологій. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповіді на тести.	4

14.	Тема: Правове регулювання психіатричної допомоги. Завдання: Ознайомитися з лекційним матеріалом. Підготувати відповіді на контрольні запитання, відповісти на тести.	4
	Разом	56

6. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання з дисципліни «Порівняльне медичне право» виконуються у формі реферату за темою, що визначається чи обирається студентом(кою) за допомогою викладача. Індивідуальні завдання виконуються особою, яка навчається, самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку науково-педагогічного працівника.

Вимоги до реферату: мова – державна, стиль – науковий, послідовність – логічна, формат сторінок – А4, шрифт та розмір – Times New Roman, 14, міжрядковий інтервал – полуторний, обсяг 10-20 стор., поля: ліве поле – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє і нижнє – 20 мм., простий план – 3-4 розділи, список джерел – 10-15 найменувань, заголовки розділів пишуться великими літерами, заголовки підрозділів пишуться – маленькими літерами (крім першої).

Структура реферату: титульна сторінка реферату; зміст або план; вступ; основна частина; висновок; список використаної літератури.

Окрім реферату, студенти виконують контрольну роботу, яка є підсумком самостійної роботи студента з вивчення дисципліни «Порівняльне медичне право». Робота охоплює ряд основних розділів курсу і дає можливість студентові виявити здібності здібності в комплексному підході до рішення поставлених задач. Головною метою контрольної роботи є закріплення навичок студента, застосування теоретичних знань з питань порівняльного медичного права. Контрольна робота виконується у вигляді надання відповідей на тестові завдання.

Теми індивідуальних завдань (рефератів)

1. Право людини на медичну інформацію: порівняльно-правовий аналіз.
2. Право людини на медичну таємницю: порівняльно-правовий аналіз.
3. Право людини на особисту недоторканність у галузі охорони здоров'я: порівняльно-правовий аналіз.
4. Право на гідну смерть: порівняльно-правовий аналіз.
5. Право людини на життя в Рішеннях Європейського Суду з прав людини.
6. Правове регулювання обов'язків пацієнта: порівняльно-правовий аналіз.
7. Морально-етичні засади взаємин «лікар-пацієнт».
8. Законодавче забезпечення і класифікація прав медичних працівників: порівняльно-правовий аналіз.
9. Цивільно-правова відповідальність у сфері охорони здоров'я: порівняльно-правовий аналіз.
10. Дисциплінарна відповідальність медичних працівників: порівняльно-правовий аналіз.
11. Адміністративно-правова відповідальність у медичному праві: порівняльно-правовий аналіз.
12. Кримінальна відповідальність медичних працівників у зв'язку з їх професійною діяльністю: порівняльно-правовий аналіз.
13. Правові питання штучного запліднення: порівняльно-правовий аналіз.
14. Сурогатне материнство: порівняльно-правовий аналіз.
15. Поняття та види донорства: порівняльно-правовий аналіз.
16. Особливості здійснення репродуктивних прав неповнолітніх: порівняльно-

правовий аналіз.

17. Поняття і принципи донорства крові та її компонентів: порівняльно-правовий аналіз.

18. Біотехнології у медицині.

19. Правовий статус осіб з інвалідністю: порівняльно-правовий аналіз.

20. Біоетичні основи надання психіатричної допомоги.

21. Міжнародно-правові стандарти у сфері охорони здоров'я щодо проведення медико-біологічних експериментів.

7. Методи навчання

Застосовуються три групи методів навчання:

1. словесні – описове розкриття навчального матеріалу, пояснення сутності відповідного явища, поняття, процесу, інструктаж щодо особливостей застосування окремих норм, перевірка рівня самостійного опрацювання навчального матеріалу тощо;

2. наочні – демонстрація схем, таблиць, малюнків (за наявності);

3. практичні – формування вмінь і навичок оперування правовими категоріями, застосування правових норм та використання набутих знань при проведенні семінарських занять.

8. Методи контролю

Форми контролю навчальних здобутків студентів за темами навчальної дисципліни становлять усні відповіді (робота в аудиторії – виступ на семінарському занятті, відповідь на колоквіумі, відповіді на питання за результатами самостійної підготовки згідно наданих тем, розв'язання практичних змодельованих завдань, тощо) написання письмових робіт (розгорнуті відповіді на питання, відповіді на тести). Поточний контроль, передбачає написання письмової контрольної роботи з метою оцінювання знань і умінь, набутих під час вивчення тем відповідного розділу. Письмова контрольна робота може передбачати розгорнуті відповіді на відкритті питання, відповіді на тести, вирішення практичних завдань.

Поточний контроль, передбачає виконання студентом індивідуального завдання (реферат) за обраною темою.

Підсумковий семестровий контроль здійснюється у вигляді написання письмової роботи (тестові завдання).

Критерії оцінювання студентів складають: рівень знань, продемонстрований в усних та письмових відповідях, виступах на практичних заняттях, активність при обговоренні питань тощо.

Студента допускають до складання семестрового підсумкового контролю за умови набрання ним мінімум 10 балів. Максимальна сума балів, яку може набрати студент при складанні підсумкового контролю з навчальної дисципліни, складає 40. Максимальна сума балів, які може набрати студент при вивченні навчальної дисципліни, складає 100.

Питання до заліку

1. Становлення медичного законодавства в Україні та зарубіжних країнах
2. Історико-правовий огляд нормативного регулювання охорони здоров'я в Україні.
3. Становлення і розвиток правового забезпечення охорони здоров'я у Польщі, Німеччині, Франції, Великій Британії та інших країнах.
4. Поняття медичного права в Україні та зарубіжних країнах.
5. Принципи медичного права.

6. Система медичного права.
7. Джерела медичного права в Україні та зарубіжних країнах.
8. Законодавство у сфері охорони здоров'я в Україні та зарубіжних країнах.
9. Порівняльно-правовий аналіз поняття медичної послуги та видів медичної допомоги.
10. Поняття медичної послуги.
11. Співвідношення медичної послуги та медичної допомоги.
12. Поняття медичної допомоги.
13. Види медичної допомоги в різних країнах.
14. Права людини у сфері охорони здоров'я: національний та міжнародний аспект.
15. Загальна структура і класифікація прав людини у сфері охорони здоров'я.
16. Права людини й окремих груп населення у галузі охорони здоров'я.
17. Порівняльно-правовий аналіз права членів сім'ї, вагітних жінок і матерів, військовослужбовців, людей похилого віку, інвалідів та осіб, що відбувають покарання в місцях позбавлення волі.
18. Правовий статус пацієнта в Україні та зарубіжних країнах.
19. Поняття «пацієнт» в міжнародному та національному законодавстві різних країн.
20. Загальні права пацієнта.
21. Права пацієнтів в окремих напрямках медичної діяльності.
22. Права пацієнтів в сфері трансплантології.
23. Права пацієнтів в сфері психіатрії.
24. Права пацієнтів в сфері імунопрофілактики. Права пацієнтів в сфері попередження розповсюдження туберкульозу. Права пацієнтів в сфері попередження розповсюдження ВІЛ-інфекції.
25. Права пацієнтів в сфері клінічних випробувань лікарських засобів.
26. Обов'язки пацієнтів.
27. Захист прав пацієнтів: національний та міжнародний аспект.
28. Юридичний конфлікт як підстава для захисту прав пацієнтів.
29. Особливість підстав виникнення юридичних конфліктів в сфері охорони здоров'я.
30. Стадії розвитку юридичного конфлікту в сфері медичної діяльності.
31. Досудовий рівень захисту прав пацієнтів.
32. Особливості судового вирішення медичних конфліктів в різних країнах.
33. Розгляд медичних конфліктів міжнародними інституціями.
34. Правовий статус медичного працівника в Україні та зарубіжних країнах.
35. Медичний працівник як суб'єкт медичних відносин.
36. Поняття медичного працівника.
37. Правовий статус медичного працівника.
38. Класифікація медичних працівників.
39. Цілителі як особливі суб'єкти медичних відносин.
40. Права та обов'язки медичних працівників за міжнародним та національним законодавством.
41. Класифікація прав медичних працівників.
42. Права медичних працівників в Україні. Права медичних працівників у Польщі, Німеччині, Франції, Великій Британії та інших країнах.
43. Обов'язки медичних працівників.
44. Принципи діяльності медичних працівників.
45. Юридична відповідальність в сфері охорони здоров'я в різних правових системах.
46. Поняття юридичної відповідальності в сфері охорони здоров'я.

47. Види юридичної відповідальності в сфері охорони здоров'я. Адміністративна відповідальність. Дисциплінарна відповідальність. Цивільно-правова відповідальність. Кримінальна відповідальність.
48. Правове регулювання страхової медицини в різних країнах.
49. Концепції страхової медицини.
50. Стан та перспективи страхової медицини в Україні.
51. Правове регулювання страхової медицини в у Польщі, Німеччині, Франції, Великій Британії та інших країнах.
52. Право на життя та смерть
53. Концепції виникнення права на життя.
54. Порядок та принципи визначення живонародженості.
55. Поняття та правова проблематика права на смерть.
56. Біоетичні питання права на життя та смерть.
57. Порядок констатації смерті. Ознаки смерті людини.
58. Питання еутаназії.
59. Правове регулювання трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів
60. Поняття трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів.
61. Законодавство в сфері трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів.
62. Поняття та правовий статус донора.
63. Поняття та правовий статус реципієнта.
64. Правові колізії в сфері трансплантації органів та інших анатомічних матеріалів.
65. Правове регулювання використання репродуктивних технологій
66. Поняття та види репродуктивних технологій.
67. Правове регулювання лікування безпліддя.
68. Правове регулювання сурогатного материнства.
69. Правове регулювання штучного переривання вагітності.
70. Правове регулювання стерилізації.
71. Правове регулювання психіатричної допомоги
72. Поняття психіатричної допомоги.
73. Порядок надання психіатричної допомоги.
74. Добровільна та примусова психіатрична допомога.
75. Правова відповідальність в сфері психіатричної допомоги.
76. Права пацієнта в сфері надання психіатричної допомоги.

9. Схема нарахування балів

Загальна кількість балів – 100.

Кількість балів за екзамен/залік – 40.

Кількість балів протягом семестру – 60:

Кількість балів за відповіді на семінарських заняттях $\sum 40 = 40$:

Формула обчислення

$$\sum 40 = \frac{\sum 1}{\sum 2} \times 8 \text{ (вісім)}$$

Примітка:

$\sum 40$ – сума максимальної кількості балів

$\sum 1$ – сума балів, що отримав студент за відповіді на семінарських заняттях.

$\Sigma 2$ – кількість семінарських занять протягом семестру.

8 – коефіцієнт

Індивідуальне завдання – 10 балів

Контрольна робота – 10 балів.

Поточний контроль						Індивідуальне завдання	Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Разом	Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	TN					
$\Sigma 40$						10	10	60	40	100

За результативну наукову роботу (написання наукової роботи, тез доповідей, участь у науково-практичних конференціях, участь у роботі гуртка тощо) за профілем цієї дисципліни, за рішенням кафедри відповідно до критеріїв, встановлених програмою навчальної дисципліни, студент може отримати до 10 додаткових (заохочувальних) балів.

Відповідь на семінарському занятті – **1-5 балів.**

Критерії оцінювання усної відповіді

Поточний контроль здійснюється, зокрема, у формі опитування та перевірки результатів виступів на семінарських та практичних заняттях в п'ятибальній шкалі оцінок.

5 балів ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом усього практичного заняття;
- дає повний, правильний, послідовний, зв'язний, обґрунтований виклад питання, що супроводжується правильними прикладами з доктринальних джерел та посиланням на чинне законодавство;

- все, що викладається, повинно свідчити про глибоке розуміння і орієнтацію в явищах і процесах, що вивчаються;

- правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.

4 бали ставиться за наступних умов:

- студент активно працює протягом практичного заняття;
- дає правильний, повний виклад змісту підручника і матеріалу, поданого викладачем, але на додаткові контрольні питання, які ставить викладач для з'ясування глибини розуміння і вміння орієнтуватися в явищах і процесах, відповідає лише з деякою допомогою викладача чи колег;

- недостатньо вичерпні відповіді на додаткові запитання викладача.

3 бали ставиться за наступних умов:

- студент на занятті поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача;

- в цілому виявляє знання основного навчального матеріалу, що розглядається, але під час відповіді допускає помилки і усвідомлює їх тільки після вказівки викладача;

- відповіді на запитання дає не одразу, а тільки після деякого напруження пам'яті, при чому відповіді нечіткі;

- не в змозі без допомоги викладача вивести співвідношення з іншими проблемами дисципліни, що вивчається;

2 бали ставиться за наступних умов:

- допускає суттєві помилки або зовсім пропускає матеріал і частково виправляє ці помилки тільки після вказівки викладача;

- студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нелогічно і невпевнено його викладає, у відповіді мають місце заминки і перерви, не може пояснити проблему, хоча і розуміє її;

- викладає матеріал не достатньо зв'язно і послідовно.

1 бал ставиться за наступних умов:

- студент припускається грубих помилок при викладі матеріалу і не виправляє ці помилки навіть при вказівці на них викладача;

- виявляє нерозуміння навчального матеріалу і як наслідок цього – повна відсутність навичок як в аналізі явищ, так і у подальшому виконанні практичних завдань.

Критерії оцінювання контрольних та залікових робіт

Контрольні та залікові роботи виконуються у письмовій формі. Контрольна робота складається з 10 тестових завдань, залікова робота – із 40 тестових завдань. Кожне тестове завдання має п'ять варіантів відповідей, тільки одне яких є правильним; за кожную правильну відповідь нараховується один бал.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
90-100	зараховано
70-89	зараховано
50-69	зараховано
1-49	незараховано

10. Рекомендована література

Основна література

Нормативно-правові акти

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 11.19.1992 р. № 2801-ХІІ. *Відом. Верхов. Ради України*. 1993. № 4. ст. 19.

2. Про протидію захворюванню на туберкульоз: Закон України від 05.07.2001 р. № 2586-ІІІ. *Відом. Верхов. Ради України*. 2001. № 49. ст. 258.

3. Про додаткові заходи щодо вирішення соціальних проблем на селі та подальшого розвитку аграрного сектора економіки: Указ Президента України від 21.02.2002 р. № 170/2002. *Офіційний вісник України*. 2002. № 9. ст. 396.

4. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-ХІІ. *Відом. Верхов. Ради України*. 1994. № 27. ст. 218.

5. Про затвердження Порядку надання комплексної медичної допомоги вагітній жінці під час небажаної вагітності, форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 24.05.2013 № 423. *Офіційний Вісник України*. 2013. № 57. ст. 2065.

6. Про затвердження Інструкції про порядок застосування допоміжних репродуктивних технологій: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23.12.2008 № 771. *Офіційний Вісник України*. 2009. № 24. ст. 817.

7. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: Наказ Міністерства охорони здоров'я, Державного комітету України

з питань регуляторної політики та підприємництва від 02.02.2011 р. № 49. *Офіційний Вісник України*. 2011. № 13. ст. 551.

8. Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти: Постанова Кабінету міністрів України від 19.09.1996 № 1138. *Урядовий кур'єр*. 1996.

9. Про затвердження Правил проведення клінічних випробувань медичної техніки та виробів медичного призначення і Типового положення про комісію з питань етики: Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 03.08.2012 № 616. *Офіційний Вісник України*. 2012. № 69. ст. 2827.

10. Про затвердження Програми надання громадянам гарантованої державної безоплатної медичної допомоги: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 р. № 955. *Офіційний Вісник України*. 2002. № 28. ст. 1324.

11. Про затвердження Тимчасових стандартів надання медичної допомоги підліткам та молоді: Наказ МОЗ України від 02.06.2009 № 382. Офіційний веб-сайт МОЗ України. URL: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/dn_20090602_382.html.

12. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 № 1023-ХІІ. *Відом. Верховн. Ради України*. 1991. № 30. ст. 379.

13. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 06.02.2000 р. № 1645-ІІІ. *Відом. Верхов. Ради України*. 2000. № 29. ст. 228.

14. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996 р. № 123/96-ВР. *Відом. Верхов. Ради України*. 1996. № 22. ст. 86.

15. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01.06.2000 р. № 1775-ІІІ. *Відом. Верхов. Ради України*. 2000. № 36. ст. 299.

16. Про надання спеціального дозволу на медичну діяльність у галузі народної і нетрадиційної медицини: Наказ Міністерства охорони здоров'я від 10.08.2000 р. № 195. *Офіційний вісник України*. 2001. № 9. ст. 378.

17. Про невідкладні заходи щодо реформування системи охорони здоров'я населення: Указ Президента України від 06.12.2005 р. № 164/2005. *Офіційний вісник України*. 2005. № 49. ст. 3054.

18. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-ІІІ. *Відом. Верхов. Ради України*. 2001. № 30. ст. 142.

19. Про порядок відшкодування майнової шкоди, завданої майну фізичної особи внаслідок скоєння злочину: Законопроект Закону України. URL: <http://www.democracy.com.ua/bill/238>.

20. Про порядок надання Комітетом з питань народної і нетрадиційної медицини при Міністерстві охорони здоров'я України спеціального дозволу для провадження медичної діяльності в галузі народної і нетрадиційної медицини: Інструкція Міністерства охорони здоров'я України від 10.08.2000 № 195. *Офіційний вісник України*. 2001. № 9. ст. 378.

21. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000 № 1489-ІІІ. *Відом. Верхов. Ради України*. 2000. № 19. ст. 143.

22. Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні: Закон України від 08.07.1999 № 862-ХІV. *Відом. Верхов. Ради України*. 1999. № 36. ст. 416.

23. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного суду України від 31.03.1995 № 4. Офіційний веб-сайт Верхов. Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95>.

24. Статут Всесвітньої організації охорони здоров'я: прийнято Міжнародною конференцією охорони здоров'я 22.07.1946. Верхов. Рада України: URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995599>.

25. Щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в

державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти» (справа про платні медичні послуги): Рішення Конституційного суду України від 25.11.1998 по справі № 15-рп/98. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-98>.

Підручники, навчальні посібники

1. Медичне право : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. С.Б. Булеци; д-ра юрид. наук, доц. М.В. Менджул. Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2021. 720 с.

Допоміжна література

1. Антонов С.В. Цивільно-правова відповідальність за заподіяння шкоди здоров'ю при наданні платних медичних послуг. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2006. 20 с.

2. Бабич О.І. Згода на медичне втручання при наданні медичної допомоги дітям: URL: <http://www.slideshare.net/rmesvasyamba/ss-8770375>.

3. Бабич О.І. Медико-правова документація як юридичний захист лікаря. Управління закладом охорони здоров'я. № 3. 2012. С.14-19.

4. Бедрик І.О. Договір про надання платних медичних послуг та інформована згода пацієнта на медичне втручання – важливі складові правового регулювання приватної стоматологічної діяльності в Україні / І.О. Бедрик, Л.Я. Радиш // *Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення)*. Матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції. Львів, 2008. С. 24-29.

5. Інформована згода: поняття, мета та значення у процесі реалізації прав та обов'язків медичних працівників і пацієнтів. З.В. Лашкул, Ю.Ю. Сізінцова, Я.Ю. Фершал. Запоріжжя: Видавничий будинок «Кераміст», 2013. 190 с.

6. Пашков В. Державний сектор надання медичних послуг та забезпечення медичною допомогою. *Підприємництво, господарство і право*. 2006. № 12 (132). С. 14-17.

7. Первомайський О.О. Цивільно-правовий статус закладів охорони здоров'я / Права людини в сфері охорони здоров'я України: проблеми доктрини і практики. Матеріали круглого столу (м. Київ, 24 вересня 2013 р.). Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2013. С. 93-96.

8. Савченко В.О. Лікарська помилка: історико-правовий аспект. *Вісник медичного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. 2009. № 879. С. 101-106

9. Савченко В.О. Медичні послуги як об'єкт цивільних правовідносин дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.03. К., 2014. 200 с.

10. Савченко В.О. (2021). Принцип неприпустимості свавільного втручання у сферу особистого життя людини як прояв свободи волі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Право», (32)*. С. 9-14. <https://doi.org/10.26565/2075-1834-2021-32-01>

11. Савченко В.О. Обмеження свободи волі в праві на життя в цифрову еру. *Приклади з практики ЄСПЛ. Захист прав людини у цивільному судочинстві*: матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. ім. Ю. С. Червоного (м. Одеса, 17 грудня 2021 р.). за заг. ред. д.ю.н., професора Н. Ю. Голубевої ; уклад.: І.С. Апалькова, О.В. Сатановська. Одеса: Фенікс, 2021. С. 53-57. URL: <https://hdl.handle.net/11300/160155357> .

12. Савченко В.О. Обсяг свободи волі в питаннях інформованої згоди пацієнта / Доктрина приватного права: традиції та сучасність: матеріали ХХ наук.-практ. конф., присвяч. 100-й річниці з дня народж. д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР, ректора Харків. юрид. ін-ту (1962–1987 рр.) В. П. Маслової (Харків, 4 лют. 2022 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. цивіл. права №1, Каф. цивіл. права №2; Нац. акад. прав.

наук України, Від-ня цивіл.-прав. дисциплін; Харків. обл. осередок Всеукр. гром. орг. «Асоц. цивілістів України». Харків: Право, 2022. С. 263-267

13. Савченко В.О. Свавільне позбавлення життя як спосіб припинення свободи волі. Одеса. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Том 3. 111-119 DOI <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.4.3.19>

14. Савченко В.О. Свавільне позбавлення життя шляхом застосування евтаназії. *Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 28 лют. 2023 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 243-245

15. Савченко В.О. Свобода волі як відображення конституційних прав людини. *Права людини та публічне врядування в сучасних умовах: Матеріали VI Міжнародного правничого форуму*, м. Чернівці, 9 червня 2023 р. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2023. – С. 89-92 DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-314-2-22>

16. Сенюта І.Я. Медичне право: право людини на охорону здоров'я. Монографія. Львів: Астролябія, 2007. 224 с.

17. Смотров О.І. Договір щодо оплатного надання медичних послуг: автореф. дис. ... кандидата юрид. наук: 12.00.03. Х., 2003. 20 с.

18. Стефанчук Р.А. Личные неимущественные права: проблемы теории и практики применения. К.: Юрінком Інтер, 2010. 1040 с.

19. Стефанчук Р.О. Здоров'я фізичної особи як об'єкт її особистих немайнових прав URL: <http://nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2007-1/07sroonp.pdf>.

20. Судова медицина. Медичне законодавство: Підручник: У 2 кн. М.В. Банчук, В.Ф. Москаленко, Б.В. Михайличенко та ін.; за ред. акад. НАМН України, проф. В.Ф. Москаленка, проф. Б.В. Михайличенка. Кн. 2: Медичне законодавство: Правова регламентація лікарської діяльності. К.: ВСВ «Медицина», 2011. 496 с.

21. Тарнакоп Д.В. Зміст співвідношення понять «медична допомога» та «медична послуга». Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Перші юридичні диспути з актуальних проблем приватного права». Одеса: Астропринт, 2011. С. 395-399.

22. Церковна О.В. Підстави звільнення від цивільно-правової відповідальності за завдання шкоди: автореф. дис. ... кандидата юрид. наук: спец. 12.00.03. О., 2008. 22 с.

23. Cherneha, V., Hrytsai, I., Tarasevych, T., Savchenko, V., & Krushelnytska, H. (2022). Rights of a child born through the use of assisted reproductive technologies in the EU countries and Ukraine. *Amazonia Investiga*, 11 (53), 101-110. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.53.05.10>

24. Viktor O. Savchenko. Dynamics of Civil Law Relations in Psychiatry. *Wiadomości Lekarskie*. Konstancin-Jeziorna: ALUNA Publishing House. 2020. T. LXXIII. № 2. 390–396 DOI: 10.36740/WLek202002135

25. Savchenko V., Michurin I. and Kozhevnykova V. (2022). Restrictions on human rights due to the covid-19 outbreak. *AJEE*, 3, 73-87. DOI: <https://doi.org/10.33327/AJEE-18-5.3-a000313>.

26. Savchenko, V. (2023). Occurrence of freedom of will in the context of the right to life. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, (4), 72-77. <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2022-4-9>

27. Savchenko V.O. Three psychological constants of free will. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, Number 2. Riga, Latvia: Baltija Publishing, 2023, p.56-61. DOI <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2023-2-6>

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Сайт Верховної Ради України www.zakon1.rada.gov.ua.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського www.nbuv.gov.ua
3. Київська центральна міська публічна бібліотека ім. Лесі Українки
<http://lucl.lucl.kiev.ua>
4. Центральна наукова бібліотека Харківського національного університету ім.
В.Н. Каразіна <http://www.univer.kharkov.ua>
5. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленка
<http://korolenko.kharkov.com>